

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 25.4.2018
COM(2018) 235 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Εκ των υστέρων αξιολόγηση των πολιτιστικών πρωτευσουσών της Ευρώπης του 2016
(Ντονόστια Σαν Σεμπαστιάν και Βρότσλαβ)**

{SWD(2018) 140 final}

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Εκ των υστέρων αξιολόγηση των πολιτιστικών πρωτευσών της Ευρώπης του 2016
(Ντονόστια Σαν Σεμπασιάν και Βρότσλαβ)**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 12 της απόφασης αριθ. 1622/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2006, για τη θέσπιση κοινοτικής δράσης όσον αφορά την εκδήλωση Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για τα έτη 2007 έως 2019¹, σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή εξασφαλίζει κάθε χρόνο την εξωτερική και ανεξάρτητη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της εκδήλωσης «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» του προηγούμενου έτους και υποβάλλει έκθεση σχετικά με την αξιολόγηση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών².

Τα πορίσματα και η μεθοδολογία της εκ των υστέρων αξιολόγησης παρουσιάζονται πληρέστερα στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

2. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

2.1. Η δράση της ΕΕ για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης (ΠΠΕ)

Από το 1985, όταν εγκαινιάστηκε —σε διακυβερνητικό επίπεδο— ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης³, η πρωτοβουλία αυτή αναπτύχθηκε και το 1999 έλαβε τη μορφή ολοκληρωμένης ενωσιακής δράσης⁴. Σήμερα ο εν λόγω θεσμός διέπεται από την απόφαση αριθ. 445/2014/ΕΕ⁵, αλλά οι πόλεις που ανακηρύχθηκαν ΠΠΕ για τα έτη μέχρι το 2019 διέπονταν από την απόφαση αριθ. 1622/2006/ΕΚ.

Η δράση «ΠΠΕ» έχει ως στόχο να αναδείξει τον πλούτο, την ποικιλομορφία και τα κοινά χαρακτηριστικά των πολιτισμών στην Ευρώπη, ενθαρρύνοντας έτσι την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών. Αποσκοπεί επίσης στην τόνωση της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης των πόλεων με βάση τον πολιτισμό, υπό την ευρύτερη έννοια του όρου, πράγμα που συμπεριλαμβάνει τον σχετικό κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο, την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ πολιτιστικών φορέων, καλλιτεχνών και πόλεων στην Ευρώπη, καθώς επίσης την εμπλοκή και τη συμμετοχή τοπικών (και ξένων) πολιτών στον πολιτισμό.

¹ ΕΕ L 304 της 3.11.2006, σ. 1.

² Πλήρες κείμενο στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/files/ecoc-2016-evaluation-el_0.pdf.

³ Ψήφισμα των υπουργών Πολιτισμού που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 1985 σχετικά με την ετήσια εκδήλωση «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» (85/C 153/02).

⁴ Απόφαση αριθ. 1419/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, για τη θέσπιση κοινοτικής δράσης για την εκδήλωση «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» για τα έτη 2005 έως 2019 (ΕΕ L 166 της 1.7.1999, σ. 1). Η εν λόγω απόφαση τροποποιήθηκε με την απόφαση αριθ. 649/2005/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 117 της 4.5.2005, σ. 20).

⁵ Απόφαση αριθ. 445/2014/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για τη θέσπιση δράσης της Ένωσης για τις πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης για τα έτη 2020 έως 2033 (ΕΕ L 132 της 3.5.2014, σ. 1).

2.2. Επιλογή και παρακολούθηση των ΠΠΕ του 2016

Σύμφωνα με την απόφαση αριθ. 1622/2006/EK, η Ισπανία και η Πολωνία ήταν τα δύο κράτη μέλη που δικαιούνταν να φιλοξενήσουν την ΠΠΕ το 2016.

Η διαδικασία επιλογής, που περιλαμβάνει δύο φάσεις (προκαταρκτική επιλογή των επικρατέστερων πόλεων και τελική σύσταση), διεξήχθη παράλληλα από τις αρμόδιες αρχές αυτών των δύο κρατών μελών (δηλ. από τα αντίστοιχα Υπουργεία Πολιτισμού τους). Οι προτάσεις τις οποίες υπέβαλαν οι υποψήφιες πόλεις εξετάστηκαν από ομάδα δεκατριών μελών —εκ των οποίων τα έξι ορίστηκαν από το αντίστοιχο κράτος μέλος και τα άλλα επτά από τα όργανα και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης— με βάση τους στόχους και τα κριτήρια που ορίζονται στην απόφαση αριθ. 1622/2006/EK. Στον διαγωνισμό, που έγινε το 2010 και το 2011, πήραν μέρος δεκαπέντε ισπανικές και έντεκα πολωνικές πόλεις, και η επιτροπή επιλογής συνέστησε να απονεμηθεί ο τίτλος «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» για το 2016 στις πόλεις Ντονόστια Σαν Σεμπασιτιάν και Βρότσλαβ⁶. Οι δύο πόλεις ανακηρύχθηκαν επίσημα ΠΠΕ από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Μάιο του 2012⁷.

Στη συνέχεια, και οι δύο πόλεις υποβλήθηκαν σε ρυθμίσεις παρακολούθησης: η πρόοδος της προετοιμασίας των πόλεων παρακολουθούνταν και καθοδηγούνταν από ομάδα απαρτιζόμενη από τους επτά ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που διορίστηκαν από τα όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ, οι οποίοι είχαν επιπλέον το καθήκον να εξασφαλίσουν τη συμμόρφωση με το πρόγραμμα και τις δεσμεύσεις βάσει των οποίων επιλέχθηκαν οι πόλεις. Οι εκπρόσωποι των πόλεων Ντονόστια Σαν Σεμπασιτιάν και Βρότσλαβ συμμετείχαν σε δύο επίσημες συνεδριάσεις παρακολούθησης που συγκάλεσε η Επιτροπή το φθινόπωρο του 2013 και την άνοιξη του 2015. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας παρακολούθησης, η ομάδα υπέβαλε θετική σύσταση προς την Επιτροπή να απονεμίσει βραβείο «Μελίνα Μερκούρη», ύψους 1,5 εκατ. ευρώ, σε καθεμία από τις δύο πόλεις. Το χρηματικό βραβείο —που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»⁸— καταβλήθηκε στις δύο ΠΠΕ το φθινόπωρο του 2015.

2.3. Τα θέματα και η εστίαση των δύο ΠΠΕ του 2016

Η αίτηση της πόλης Ντονόστια Σαν Σεμπασιτιάν είχε τον τίτλο «Cultura para la convivencia» (Πολιτισμός για τη συνύπαρξη) και είχε μια ισχυρή τοπικά προσανατολισμένη χροιά: αντανakλούσε το πρόσφατο παρελθόν της πόλης, η οποία είχε πληγεί επί δεκαετίες από τρομοκρατικές ενέργειες.

Καθώς η πολιτιστική προσφορά της πόλης και η δυναμικότητα του πολιτιστικού της τομέα ήταν ήδη πολύ ανεπτυγμένες κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης, δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην υιοθέτηση ποιοτικά διαφορετικών έργων που αντιμετώπιζαν ευαίσθητα θέματα, όπως η βία ή η τρομοκρατία, με στόχο να βοηθηθούν οι πολίτες να βρουν μια λογική συμφιλίωσης με το παρελθόν τους.

Τα θεμέλια του προγράμματος ήταν δύο έννοιες: η «συνύπαρξη» και «η πόλη». Η πρώτη ήταν διαρθρωμένη γύρω από τρεις άξονες: «Φάρος της Ειρήνης», «Φάρος της Ζωής» και

⁶ Όλες οι εκθέσεις προεπιλογής, επιλογής και παρακολούθησης που συντάχθηκαν από την ομάδα διατίθενται στην ακόλουθη ιστοσελίδα: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm.

⁷ Απόφαση 2012/309/ΕΕ του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 2012.

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1295/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» 2014-2020 και για την κατάργηση των αποφάσεων αριθ. 1718/2006/ΕΚ, αριθ. 1855/2006/2009/ΕΚ και αριθ. 1041/2009/2009/ΕΚ (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 221).

«Φάρος των Φωνών», που αφορούσαν αντίστοιχα την ένταξη και τη συνύπαρξη· την υγεία, την εργασία και το περιβάλλον· και την επικοινωνία. Η δεύτερη έννοια λειτουργούσε εγκάρσια με την παροχή μεθοδολογιών —στους τομείς της βιωσιμότητας της γλωσσικής πολυμορφίας, της κριτικής σκέψης μέσω της σύγχρονης τέχνης, της ενεργού συμμετοχής των πολιτών, της σχέσης μεταξύ πολιτισμού και τεχνολογίας και της ανάπτυξης αλληλεπιδραστικών καταστάσεων σε πολιτιστικούς χώρους—, σκοπός των οποίων ήταν να βοηθήσουν όλα τα επιμέρους έργα να επιτύχουν τους δικούς τους στόχους.

Η αίτηση του Βρότσλαβ αποτελούσε απόρροια της ευρύτερης στρατηγικής της πόλης του Βρότσλαβ, η οποία έδινε έμφαση στη δυνατότητα υποστήριξης της αστικής ανάπτυξης με απόδοση προτεραιότητας σε επενδύσεις σε πολιτιστικά και αθλητικά γεγονότα και υποδομές.

Η γενική ιδέα που υιοθετήθηκε είχε τον τίτλο «Μεταμορφώσεις του πολιτισμού» και λειτουργούσε ως μεταφορική έννοια αναφερόμενη τόσο στην ιστορική μεταμόρφωση της πόλης όσο και στις σύγχρονες διεργασίες πολιτιστικής και κοινωνικής αλλαγής (συμπεριλαμβανομένης της παγκοσμιοποίησης, της μετανάστευσης, της διεύρυνσης της ΕΕ και του αυξανόμενου ρόλου των ψηφιακών επικοινωνιών). Ως σλόγκαν για το πρόγραμμα της ΠΠΕ χρησιμοποιήθηκε η φράση «Χώροι για την ομορφιά», καθώς η πρόθεση ήταν «να δημιουργηθούν χώροι μέσα στους οποίους θα μπορούσε να αποκατασταθεί η παρουσία της ομορφιάς στη δημόσια ζωή και στις καθημερινές συνήθειες».

Το Βρότσλαβ παρουσίασε ένα πολύ σαφές όραμα, ιδίως όσον αφορά τους μακροπρόθεσμους στόχους, που κυμαίνονταν από την αύξηση της ευαισθητοποίησης και της αναγνώρισης της πολιτιστικής ταυτότητας του Βρότσλαβ και της Κάτω Σιλεσίας, έως τη δημιουργία δημόσιων χώρων για κοινωνικές δραστηριότητες, τη διαμόρφωση υπεύθυνων στάσεων και προσεγγίσεων από τους πολίτες και την αύξηση του αριθμού των τουριστών. Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις οργανώθηκαν σε τομεακά υποπρογράμματα (π.χ. αρχιτεκτονική, κινηματογράφος, όπερα κ.λπ.) και διαρθρώθηκαν σε τέσσερα «στάδια» ανάλογα με τον στόχο, που ποικίλλουν από τον διάλογο με τους κατοίκους της περιοχής έως την παρουσίαση του ρόλου της πόλης στον ευρωπαϊκό και τον παγκόσμιο πολιτισμό.

3. Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

3.1. Οι όροι της αξιολόγησης

Η αξιολόγηση διερευνά την εφαρμογή και την υλοποίηση των προγραμμάτων των δύο ΠΠΕ του 2016 καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, από την αρχική τους σύλληψη έως τη βιωσιμότητά τους και τις παρακαταθήκες που θα αφήσουν.

Συγκεκριμένα, αξιολογεί τη συνάφεια, την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και τη βιωσιμότητα των δύο ΠΠΕ του 2016 και εξετάζει την ενωσιακή προστιθέμενη αξία και τη συνοχή και συμπληρωματικότητα της δράσης με άλλες πρωτοβουλίες της ΕΕ. Τέλος, εξάγει ατομικά και γενικά συμπεράσματα που προκύπτουν από τις δύο εμπειρίες και εξετάζει τις συνέπειες για τις μελλοντικές ΠΠΕ, τις μελλοντικές υποψήφιες πόλεις και τα όργανα της ΕΕ.

3.2. Μεθοδολογία και περιορισμοί της επιλεγείσας προσέγγισης

Η αξιολόγηση και η μεθοδολογία της σχεδιάστηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της απόφασης αριθ. 1622/2006/ΕΚ και να συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση των επιδόσεων και των επιτευγμάτων της δράσης. Ειδικότερα, η αξιολόγηση αποτελεί πολύτιμη ευκαιρία για κριτική επανεξέταση του παρελθόντος έτους, προκειμένου να αντληθούν διδάγματα και να διατυπωθούν συστάσεις για την αναμόρφωση και τον εμπλουτισμό των υφιστάμενων γνώσεων υπό το πρίσμα των νέων εμπειριών των πόλεων υποδοχής του θεσμού.

Όπως συνέβη και με τις προηγούμενες αξιολογήσεις για τις ΠΠΕ των ετών 2007-2015, η λογική παρέμβασης που χρησιμοποιεί ο αξιολογητής βασίζεται σε ιεράρχηση στόχων που αντιστοιχούν στην απόφαση αριθ. 1622/2006/EK.

Για να είναι συγκρίσιμα τα αποτελέσματα, η μεθοδολογία της παρούσας αξιολόγησης ακολούθησε την προσέγγιση συλλογής και ανάλυσης στοιχείων που υιοθετήθηκε και στις προηγούμενες αξιολογήσεις της δράσης⁹.

Η αξιολόγηση βασίστηκε σε δύο είδη δεδομένων και στις αντίστοιχες πηγές τους:

- Τα πρωτογενή δεδομένα περιλάμβαναν είτε δεδομένα που συλλέχθηκαν επί τόπου είτε δεδομένα που παρασχέθηκαν από κάθε ΠΠΕ, όπως συνεντεύξεις, ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια και έρευνες· οι συνεντεύξεις αποσκοπούσαν κυρίως στη συγκέντρωση ποικιλίας απόψεων για κάθε ΠΠΕ, συμπεριλαμβανομένων των απόψεων των ομάδων διαχείρισης, των υπευθύνων λήψης αποφάσεων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, σημαντικών πολιτιστικών φορέων, διαφόρων εταίρων που συμμετείχαν στην υλοποίηση του προγράμματος και δείγματος οργανισμών που είτε ηγήθηκαν είτε συμμετείχαν στα έργα που υλοποιήθηκαν.
- Οι δευτερεύουσες πηγές δεδομένων περιλάμβαναν έγγραφα της ΕΕ, τις αρχικές υποψηφιότητες και αιτήσεις, εσωτερικές εκθέσεις που συνδέονται με τις διαδικασίες υποβολής αιτήσεων, εκθέσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης, μελέτες και εκθέσεις που εκπονήθηκαν ή παραγγέλθηκαν από την ΠΠΕ, προγράμματα εκδηλώσεων, διαφημιστικό υλικό και ιστοτόπους, στατιστικά στοιχεία για τον πολιτισμό και τον τουρισμό και ποσοτικά στοιχεία που παρασχέθηκαν από την ΠΠΕ σχετικά με τη χρηματοδότηση, τις δραστηριότητες, τις εκροές και τα αποτελέσματα·
- Η αξιολόγηση δεν περιλαμβάνει ευρύτερη δημόσια διαβούλευση. Όπως εξηγείται στον χάρτη πορείας¹⁰, η δράση θεωρείται τοπική. Η διεθνής συμμετοχή είναι διάσπαρτη εντός και εκτός Ευρώπης και είναι δύσκολο να προσπελαστεί. Από την άλλη πλευρά, οι απόψεις που θα εκφράζονταν θα βασίζονταν στη συμμετοχή σε συγκεκριμένα γεγονότα και δεν θα έδιναν χρήσιμες πληροφορίες για την αξιολόγηση της δράσης της ΠΠΕ στο σύνολό της.

Όπως συνέβη με όλες τις προηγούμενες εκ των υστέρων αξιολογήσεις των ΠΠΕ, η Επιτροπή θεωρεί ότι η υιοθετηθείσα μεθοδολογία είναι κατάλληλη για την κατάρτιση μιας έκθεσης που να παρέχει μια εύλογα στέρεη βάση από την οποία μπορούν να συναχθούν λογικά συμπεράσματα σχετικά με τις επιδόσεις της ΠΠΕ.

Ωστόσο, η έλλειψη βασικών δεδομένων που θα μπορούσαν να ενσωματωθούν σε μια συγκριτική μελέτη της κατάστασης της πόλης πριν από την ανακήρυξή της σε ΠΠΕ, κατά την έναρξη του αντίστοιχου έτους και μετά την υλοποίηση του έτους ΠΠΕ αποτελεί περιορισμό. Αυτά τα δεδομένα θεωρούνται πρωταρχικής σημασίας για τη διαμόρφωση μιας ισορροπημένης εικόνας για τον πραγματικό αντίκτυπο της δράσης σε μια πόλη, υποστηριζόμενης από μια πειστική και πλούσια βάση δεδομένων. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός που διατίθεται για τις εργασίες αξιολόγησης (περίπου 70 000 ευρώ ετησίως) είναι ανάλογος με το χαμηλό επίπεδο ενωσιακής χρηματοδότησης που παρέχεται απευθείας στην ΠΠΕ (1,5 εκατ. ευρώ για το βραβείο Μελίνα Μερκούρη) και δεν καθιστά δυνατή την εκπόνηση μιας μελέτης για την προηγούμενη κατάσταση («βάση αναφοράς») και μιας μελέτης για την κατάσταση μετά την υλοποίηση του έτους ΠΠΕ («εκ των υστέρων» μελέτη). Μια άλλη συνέπεια του μέτριου προϋπολογισμού είναι ότι η συλλογή πρωτογενών στοιχείων έχει

⁹ Βλ. προηγούμενες εκθέσεις αξιολόγησης στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/culture/evaluations_en.

¹⁰ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2016_eac_015_evaluation_ecoc_2016.pdf.

συνήθως περισσότερο ποιοτικό παρά ποσοτικό χαρακτήρα· αν και τα ποιοτικά στοιχεία εξακολουθούν να έχουν μεγάλη σημασία στην αξιολόγηση, ωστόσο η έλλειψη ποσοτικών δεδομένων μεταφράζεται σε μικρότερη αξιοπιστία, π.χ. στη διαδικασία απόδειξης των αντικειμενικών αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων της ΠΠΕ στην αύξηση της συμμετοχής στον πολιτισμό.

Συνεπώς, τα συμπεράσματα της έκθεσης τεκμηριώνονται περισσότερο από μια ευρεία βάση ποιοτικών και υποκειμενικών δεδομένων (π.χ. τις απόψεις διαφόρων ειδών ενδιαφερομένων) παρά από ένα ολοκληρωμένο σύνολο ποσοτικών δεδομένων.

Η Επιτροπή έχει πλήρη επίγνωση —και αποδέχεται— αυτούς τους περιορισμούς, οι οποίοι είχαν ήδη προσδιοριστεί και επισημανθεί σε έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την πρόταση απόφασης για τη θέσπιση δράσης της Ένωσης για την ΠΠΕ για τα έτη 2020 έως 2033¹¹. Όσον αφορά αυτή τη δυσκολία, μια μεταγενέστερη πρόταση της Επιτροπής και η τελική απόφαση που εκδόθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο¹² προβλέπουν ότι οι ίδιες οι πόλεις που ανακηρύσσονται ΠΠΕ —οι οποίες είναι σε καλύτερη θέση για να έχουν βασικά δεδομένα αναφοράς και να συλλέξουν πρωτογενή στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο του τίτλου— γίνονται οι κύριοι φορείς εφαρμογής της διαδικασίας αξιολόγησης.

Από την άποψη αυτή αξίζει να υπογραμμιστεί ότι η Ντονόστια Σαν Σεμπασιτιάν και το Βρότσλαβ ζήτησαν από τοπικούς φορείς την ανάληψη ερευνητικών δραστηριοτήτων¹³ —αντίστοιχα στο Ίδρυμα Σαν Σεμπασιτιάν και στο Ινστιτούτο Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Βρότσλαβ—, προκειμένου να βελτιώσουν την κατανόησή τους για τον αντίκτυπο της ΠΠΕ σε βασικούς συντελεστές, όπως πολιτιστικά ιδρύματα, πολιτιστικούς και δημιουργικούς κλάδους και πολίτες, καθώς και σε δείκτες όπως οι διεθνείς διαστάσεις και τα οικονομικά.

Συμπερασματικά, παρά την έλλειψη ποσοτικών δεδομένων και άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, η Επιτροπή θεωρεί επαρκώς αξιόπιστα τα στοιχεία που συλλέχθηκαν για την υποστήριξη της αξιολόγησης και συμπεριρίζεται τη συνολική εκτίμηση και τα συμπεράσματα της αξιολόγησης, που κατά τη γνώμη της παρέχουν μια εν γένει ακριβή και ολοκληρωμένη εικόνα της δράσης ΠΠΕ 2016.

4. ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

4.1. Συνάφεια της ΠΠΕ του 2016 με τη δράση ΠΠΕ

Σύμφωνα με τα πορίσματα της αξιολόγησης, οι δύο πόλεις υποδοχής επεξεργάστηκαν και εφάρμοσαν πολιτιστικά προγράμματα τα οποία ήταν συνεπή και συναφή με το άρθρο 167 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τη συμβολή της Ένωσης στην «ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών». Η φιλοξενία της ΠΠΕ συνέβαλε επίσης στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις στις δύο πόλεις, ιδίως στο αστικό περιβάλλον, πράγμα που επίσης συνάδει με τους στόχους της απόφασης αριθ. 1622/2006/ΕΚ.

Η αξιολόγηση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα της πόλης Ντονόστια Σαν Σεμπασιτιάν αντικατοπτρίζει τις τοπικές ανησυχίες και το τοπικό πλαίσιο, με ισχυρή

¹¹ Βλ. SWD(2012) 226 final, σημείο 2.4.4.

¹² Απόφαση αριθ. 445/2014/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, βλ. υποσημείωση 5.

¹³ Ορισμένα από τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας βρίσκονταν ακόμη σε μορφή σχεδίου όταν οριστικοποιήθηκε η ευρωπαϊκή αξιολόγηση της δράσης ΠΠΕ. Η ευρωπαϊκή αξιολόγηση χρησιμοποίησε όσο το δυνατόν περισσότερες δευτερογενείς πληροφορίες, αλλά δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει τα τελικά αποτελέσματά της.

κοινωνική και πολιτική εστίαση. Δεδομένου ότι η προϋπάρχουσα πολιτιστική προσφορά της πόλης ήταν ήδη πολύ σημαντική, με μεγάλο αριθμό διεθνών επισκεπτών και μεγάλα πανευρωπαϊκά φεστιβάλ, αποφασίστηκε η χρήση της ΠΠΕ για την καλλιέργεια ισχυρότερων σχέσεων με νέους ευρωπαϊκούς πολιτιστικούς φορείς —ιδίως για τους μικρότερους πολιτιστικούς οργανισμούς—, αλλά κυρίως για την εστιασμένη παροχή ενός νέου είδους ευαίσθητου περιεχομένου σχετικού με την πολύπλοκη ταυτότητα της πόλης και την κοινωνική και ατομική ευημερία των κατοίκων της, στοιχεία τα οποία επίσης έχουν σαφή ευρωπαϊκή διάσταση.

Το Βρότσλαβ εκπόνησε ένα πρόγραμμα με έντονους μακροπρόθεσμους στόχους, ισχυρή ευρωπαϊκή διάσταση και συνεκτική αλληλεπίδραση με την ευρύτερη στρατηγική ανάπτυξης της πόλης· επικεντρώθηκε στην περαιτέρω ενίσχυση του ευρωπαϊκού χαρακτήρα της πόλης, στην προσέλκυση εγχώριων και διεθνών τουριστών, στη βελτίωση των πολιτιστικών υποδομών, στην αύξηση των ακροατηρίων και στην ενεργό συμμετοχή των πολιτών στις πολιτιστικές δραστηριότητες. Το πρόγραμμα περιλάμβανε επίσης τη διερεύνηση μερικών από τα πιο ευαίσθητα στοιχεία της πρόσφατης ιστορίας της πόλης, και κυρίως τη μετακίνηση πληθυσμών μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης, της Πολωνίας και της Γερμανίας προς το τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου.

4.2. Αποδοτικότητα

Συνολικά, τα διαθέσιμα στοιχεία (κυρίως ποιοτικά) υποδηλώνουν ότι η ΠΠΕ παραμένει αποτελεσματική δράση της ΕΕ που προσφέρει καλά επίπεδα απόδοσης σε επίπεδο ΕΕ για σχετικά μέτρια επένδυση από την ΕΕ: η ανάθεση του τίτλου έχει από μόνη της σημαντικό αποτέλεσμα μόχλευσης στο ποσό της χρηματοδότησης που αφιερώνουν οι πόλεις στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του πολιτιστικού προγράμματος της ΠΠΕ και αποτελεί σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης ενδιαφέροντος και άντλησης χρηματοδότησης από ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και εθνικών αρχών και των ιδιωτικών φορέων. Επιπλέον, η απόλυτη αξία του βραβείου «Μελίνα Μερκούρη», που είναι η μοναδική χρηματική συμβολή που λαμβάνουν οι πόλεις υποδοχής από την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι ελάχιστη (1,5 εκατ. ευρώ ανά ΠΠΕ) σε σύγκριση με το συνολικό κόστος μιας ΠΠΕ: οι λειτουργικές δαπάνες των ΠΠΕ του 2016 ήταν περίπου 86,4 εκατ. ευρώ για το Βρότσλαβ και 49,6 εκατ. ευρώ για τη Ντονόστια Σαν Σεμπασιτιάν.

Σε επίπεδο πόλεων, τόσο η Ντονόστια Σαν Σεμπασιτιάν όσο και το Βρότσλαβ θέσπισαν πολύ ισχυρούς και επιτυχείς μηχανισμούς υλοποίησης και ρυθμίσεις διακυβέρνησης και χρησιμοποίησαν τόσο εθνικά όσο και ενωσιακά κονδύλια (π.χ. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) για την υλοποίηση πολιτιστικών προγραμμάτων υψηλής καλλιτεχνικής ποιότητας και σημαντικά μεγαλύτερου μεγέθους απ' ό,τι συνήθως.

Ωστόσο, η αξιολόγηση δείχνει επίσης ότι η φιλοξενία μιας ΠΠΕ εξακολουθεί να είναι μια επιλογή έντασης πόρων που μπορεί να αποδειχθεί πρόκληση: για παράδειγμα, η Ντονόστια Σαν Σεμπασιτιάν ήρθε αντιμέτωπη με μια σημαντική μείωση του πραγματικού προϋπολογισμού της σε σύγκριση με το επίπεδο της αρχικής της υποψηφιότητας (μείωση άνω του 40%), λόγω της υπερβολικά φιλόδοξης αρχικής πρότασης, αλλά και λόγω της πολύ έντονης πίεσης στους τομείς του δημόσιου προϋπολογισμού σε όλα τα εδαφικά επίπεδα, της πολιτικής πίεσης για ιεράρχηση των πόρων του προϋπολογισμού και τη διοχέτευσή τους σε άλλα προβλήματα της πόλης και της έλλειψης ικανότητας για αναζήτηση χρηματοδότησης από τον ιδιωτικό τομέα, σε συνδυασμό με τις κακές οικονομικές συνθήκες.

4.3. Αποτελεσματικότητα

Και οι δύο ΠΠΕ υλοποίησαν με επιτυχία τους βραχυπρόθεσμους στόχους που είχαν θέσει στις αιτήσεις τους, και κυρίως την εφαρμογή εκτεταμένων και καινοτόμων πολιτιστικών

προγραμμάτων με ευρωπαϊκή διάσταση και με μεγάλη συμμετοχή των πολιτών. Παρά τα εντελώς ανόμοια οράματα, προγράμματα και μεθόδους εφαρμογής, χρησιμοποίησαν και οι δύο αποτελεσματικά τη δράση ΠΠΕ για να διερευνήσουν και να παρουσιάσουν θέματα τοπικού ενδιαφέροντος με ευρωπαϊκή απήχηση.

Η Ντονόστια Σαν Σεμπασιάν υποστήριξε δραστηριότητες που διέφεραν σαφώς από την προϋπάρχουσα πολιτιστική της προσφορά. Η ΠΠΕ χρησιμοποιήθηκε για την αντιμετώπιση ενός περίπλοκου και ευαίσθητου ζητήματος —της βίας του παρελθόντος και των διαφορών μεταξύ των κοινοτήτων της πόλης—, σε αντίθεση με την απλή πρόταση ενός πολιτιστικού προγράμματος για την ψυχαγωγία τοπικού και διεθνούς ακροατηρίου ή την προώθηση της πόλης. Αναγνωρίζοντας ότι επρόκειτο για μια «γενναία επιλογή», η αξιολόγηση επισημαίνει επίσης ότι είναι δύσκολο να μετρηθεί και να κατανοηθεί ποσοτικά η μελλοντική κοινωνική επίδραση της επιλογής αυτής. Μολονότι η Ντονόστια Σαν Σεμπασιάν δεν επιδίωξε την ενίσχυση του ήδη σημαντικού διεθνούς της προφίλ μέσω ενεργειών διεθνούς επικοινωνίας και προσέλκυσης τουριστών, τα στοιχεία δείχνουν ωστόσο ότι συνολικά 1,08 εκατομμύρια άτομα παρακολούθησαν εκδηλώσεις της ΠΠΕ, εκ των οποίων το 5-10% ήταν διεθνείς επισκέπτες.

Από την άλλη πλευρά, οι τοπικοί πολιτιστικοί φορείς πέτυχαν αξιοσημείωτη επέκταση των δικτύων τους: σχεδόν το 80% των οργανώσεων που συμμετείχαν στο έτος συνεργάστηκαν με άλλους οργανισμούς, δημιουργώντας, στις περισσότερες περιπτώσεις, νέες επαγγελματικές σχέσεις που ήταν απίθανο να αναπτυχθούν χωρίς το έτος ΠΠΕ.

Το Βρότσλαβ εφάρμοσε ένα εκτεταμένο πολιτιστικό πρόγραμμα ως αναπόσπαστο μέρος της ευρύτερης αναπτυξιακής του στρατηγικής για την πόλη, αλλά σημείωσε επίσης μεγάλη επιτυχία και όσον αφορά την προσέλκυση διεθνών επισκεπτών: σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό του Δήμου του Βρότσλαβ, περίπου 5 εκατομμύρια τουρίστες επισκέφθηκαν το Βρότσλαβ το 2016, εκ των οποίων τα 1,6 εκατομμύρια προέρχονταν από ξένη χώρα. Τα στοιχεία της Κεντρικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Πολωνίας δείχνουν επίσης ότι το 2016 έμειναν στα ξενοδοχεία του Βρότσλαβ 50.000 περισσότεροι διεθνείς τουρίστες σε σύγκριση με το 2015. Η ΠΠΕ συνέβαλε επίσης στην ενίσχυση της πολιτιστικής συνεργασίας και των δικτύων εντός της πόλης και με διεθνείς φορείς: τα δύο τρίτα των υλοποιηθέντων έργων είχαν διεθνείς εταίρους και ανέφεραν συνεργασίες ποικίλων μορφών με οργανισμούς ή καλλιτέχνες από 42 άλλες χώρες —κυρίως ευρωπαϊκές, αλλά και χώρες όπως η Βραζιλία, η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ. Η επικοινωνιακή στρατηγική γενικά ήταν επίσης αποτελεσματική: το 2016 δημοσιεύθηκαν περίπου 5.500 άρθρα για το έτος ΠΠΕ στην Πολωνία και σε 38 άλλες χώρες.

Αυτά τα οφέλη θα ήταν απίθανο να προκύψουν στον ίδιο βαθμό αν οι πόλεις δεν είχαν ανακηρυχθεί ΠΠΕ· υπ' αυτήν την έννοια, η δράση ΠΠΕ απέφερε σαφή ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

4.4. Βιωσιμότητα

Η αξιολόγηση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι δύο ΠΠΕ του 2016 παρουσιάζουν πολύ διαφορετικές δυνατότητες όσον αφορά τη βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων τους και τη βελτίωση της πολιτιστικής διακυβέρνησης.

Σε ό,τι αφορά τη Ντονόστια Σαν Σεμπασιάν, ο προγραμματισμός για την αξιοποίηση της κληρονομιάς της ΠΠΕ ήταν γενικά περιορισμένος, καθώς δεν υπήρχε σαφής επίσημη στρατηγική από την αρχή ούτε συναντίληψη από τα πολιτικά κόμματα σχετικά με το περιεχόμενο αυτής της κληρονομιάς της ΠΠΕ. Αν και οι πολιτιστικοί φορείς εξακολουθούν γενικά να υπάρχουν και να προσφέρουν ισχυρό πολιτιστικό περιεχόμενο και μετά το 2016,

αυτό οφείλεται περισσότερο στο σφρίγος του υφιστάμενου πολιτιστικού αποτυπώματος της πόλης και όχι σε κάποια συγκεκριμένη κληρονομιά από το πρόγραμμα της ΠΠΕ.

Από την άλλη πλευρά, ο προγραμματισμός για την αξιοποίηση της κληρονομιάς ήταν πολύ ανεπτυγμένος και συντονισμένος στο Βρότσλαβ και πρόσφερε μεγαλύτερες δυνατότητες για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του αντικτύπου της ΠΠΕ —επίσης χάρη σε μια ισχυρή και σαφή υποστήριξη από την πολιτική ηγεσία. Η στρατηγική αυτή τροφοδοτείται επίσης από τις διάφορες δραστηριότητες έρευνας και αξιολόγησης που πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο του Βρότσλαβ κατά τη διάρκεια του έτους της ΠΠΕ. Η δομή υλοποίησης της ΠΠΕ και οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Υποθέσεων και Πολιτισμού της πόλης υπέβαλαν πρόταση στρατηγικής για το 2017-2020 και μετά: «Πολιτισμός — Παρών!» (Kultura - Obecna!). Εξάλλου, η πόλη θα διατηρήσει σε λειτουργία το έργο «mikroGRANTY», μια πρωτοβουλία υποστήριξης με επιχορηγήσεις με στόχο την ανάπτυξη της τοπικής πολιτιστικής ικανότητας.

4.5. Συνοχή

Η δράση ΠΠΕ είναι συναφής και συμπληρωματική με διάφορες πολιτικές και προγράμματα της ΕΕ, που επηρεάζουν όχι μόνο τους πολιτιστικούς φορείς αλλά και εκείνους που σχετίζονται με την απασχόληση (με αντίκτυπο στην ανάπτυξη ικανοτήτων για παράδειγμα), τις επιχειρήσεις (π.χ., το 14% των επιχειρήσεων των πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων στο Βρότσλαβ πήραν μέρος στην ΠΠΕ, δηλαδή περίπου 450 από τις +3.000 επιχειρήσεις, ενώ το 52% εξ αυτών δήλωσαν ότι άντλησαν εμπορικά οφέλη από την ΠΠΕ και το 40,7% ανέφεραν αύξηση του κύκλου εργασιών κατά το 2016) ή τον τουρισμό (το 2016 έμειναν στα ξενοδοχεία του Βρότσλαβ 50.000 περισσότεροι διεθνείς τουρίστες σε σύγκριση με το 2015). Μπορεί επίσης να δώσει ώθηση στις επενδύσεις σε πολιτιστικές υποδομές που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, όπως αποδεικνύεται από τη σημαντική επιτυχία που σημείωσε η αίθουσα συναυλιών του Μουσικού Φόρουμ του Βρότσλαβ που εγκαινιάστηκε πρόσφατα και συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΤΠΑ (με περισσότερους από 500.000 επισκέπτες το 2016).

4.6. Ενωσιακή προστιθέμενη αξία

Όπως ήδη αναφέρθηκε και επεξηγήθηκε ανωτέρω, η δράση ΠΠΕ δημιούργησε αντίκτυπο ο οποίος δεν θα προέκυπτε από τις δράσεις των κρατών μελών μόνο.

Ο ίδιος ο τίτλος «ΠΠΕ» αποτελεί βασική πτυχή της ενωσιακής προστιθέμενης αξίας αυτής της δράσης, δεδομένου ότι αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την προσέλκυση του ενδιαφέροντος διαφόρων φορέων, προερχόμενων όχι μόνο από την πόλη αλλά και από πολύ μακριά, και προσφέρει μεγάλες δυνατότητες ευρωπαϊκής συνεργασίας για την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων και τη μεταφορά καλών πρακτικών, π.χ. όσον αφορά την οικοδόμηση μιας σταθερής διακυβέρνησης για την υλοποίηση της ΠΠΕ, την αύξηση της ικανότητας των τοπικών πολιτιστικών οργανισμών ή την προσέλκυση ιδεών για έργα από τους κατοίκους της περιοχής.

5. ΚΥΡΙΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΘΩΣ ΕΠΙΣΗΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Επιτροπή συμπεραίνει από την παρούσα έκθεση ότι η δράση ΠΠΕ εξακολουθεί να είναι σημαντική σε επίπεδο ΕΕ και πολύτιμη για τις πόλεις υποδοχής, καθώς και ότι παράγει εκτεταμένα πολιτιστικά προγράμματα με θετικά αποτελέσματα και αντίκτυπο, τα οποία, ωστόσο, δεν μπορούν να αξιολογηθούν πλήρως στο τρέχον στάδιο αξιολόγησης, καθώς ο χρόνος που έχει περάσει από την υλοποίηση του έτους ΠΠΕ είναι πολύ λίγος. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, μόνο οι αξιολογήσεις που διενεργούνται από τις ίδιες τις πόλεις υποδοχής θα μπορούσαν να παράσχουν πιο αξιόπιστη εικόνα από την άποψη αυτή.

Επιπλέον, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν από τις δύο ΠΠΕ του 2016:

- ήταν καινοτόμα και συνεπή με τους στόχους της δράσης ΠΠΕ,
- αντικατόπτριζαν την ευρωπαϊκή της διάσταση (ιδίως το Βρότσλαβ, σε μικρότερο βαθμό η Ντονόστια Σαν Σεμπασιάν, διότι η ΠΠΕ στη δεύτερη περίπτωση ήταν πολύ πιο επικεντρωμένη στους κατοίκους της περιοχής),
- ενέπλεκαν τους κατοίκους και τους φορείς της περιοχής (στο Σαν Σεμπασιάν το 60% των έργων αφορούσε τους ντόπιους με τον έναν ή τον άλλο τρόπο και υπήρχαν 10.493 ώρες εθελοντισμού, ενώ το Βρότσλαβ σχεδίασε δραστηριότητες που απευθύνονταν σε συγκεκριμένες ομάδες),
- έφεραν τον πολιτισμό σε νέα ακροατήρια μέσω συγκεκριμένων στρατηγικών (όπως η στρατηγική «Κύματα Ενέργειας» στη Ντονόστια Σαν Σεμπασιάν και η στρατηγική «MikroGRANTY» στο Βρότσλαβ) και
- μπορούν να αφήσουν κληρονομιά για το μέλλον, τόσο υλική (με τη μορφή νέων ή ανακαινισμένων πολιτιστικών και υλικοτεχνικών υποδομών, όπως συνέβη στο Βρότσλαβ) όσο και άυλη (δημιουργώντας χώρους και δυνατότητες που βοήθησαν τις κοινότητες να συζητήσουν, να κατανοήσουν και να αποδεχθούν τις διαφορές του παρελθόντος και βοηθώντας την πόλη και τους κατοίκους της να συνυπάρχουν αρμονικά στο μέλλον, όπως συνέβη στη Ντονόστια Σαν Σεμπασιάν), αν και δεν υπάρχει ειδικός προγραμματισμός για την αξιοποίηση της κληρονομιάς στη Ντονόστια Σαν Σεμπασιάν.

Αυτά τα κύρια πορίσματα επιβεβαιώνουν τα πορίσματα που προέκυψαν από τις αξιολογήσεις του 2015 και από προηγούμενες αξιολογήσεις της ΠΠΕ, δηλαδή ότι οι πόλεις που ανακηρύσσονται ΠΠΕ υλοποιούν πολιτιστικά προγράμματα που έχουν ευρύτερη εμβέλεια και είναι πιο καινοτόμα από τη συνήθη ετήσια πολιτιστική προσφορά τους, με ισχυρή ευρωπαϊκή διάσταση και με τη συμμετοχή των τοπικών πολιτών καθώς και διεθνών επισκεπτών, σύμφωνα με τους στόχους της Συνθήκης και της δράσης ΠΠΕ.

Ένα άλλο ζήτημα που προέκυψε από την εξωτερική μελέτη —και εν μέρει συνάδει με τα πορίσματα των προηγούμενων αξιολογήσεων της δράσης ΠΠΕ— είναι η έλλειψη βασικών δεδομένων αναφοράς. Η ιδανική διαδικαστική μέθοδος αξιολόγησης της δράσης ΠΠΕ θα συνίστατο στη διεξαγωγή μελέτης αξιολόγησης τόσο εκ των προτέρων όσο και εκ των υστέρων. Ωστόσο, δημοσιονομικοί¹⁴ και χρονικοί¹⁵ περιορισμοί επιτρέπουν τη διενέργεια μόνο της δεύτερης μελέτης, πράγμα που οδηγεί στην έλλειψη αντικειμενικών αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τα οφέλη και τον αντίκτυπο της δράσης.

Οι συννομοθέτες αναγνώρισαν αυτή τη δυσκολία. Με την έκδοση της απόφασης αριθ. 445/2014/ΕΕ, η οποία θα ισχύει για τις πόλεις που θα ανακηρυχθούν ΠΠΕ για τα έτη 2020 έως 2033, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να μεταθέσουν το βάρος της αξιολόγησης από την Επιτροπή στις πόλεις, διότι αυτές είναι οι κύριοι χρηματοδότες και ωφελούμενοι της δράσης ΠΠΕ και είναι σε καλύτερη θέση για να συλλέξουν όλα τα απαραίτητα δεδομένα. Η απαίτηση αυτή θα ενθαρρύνει τις δραστηριότητες συλλογής δεδομένων από τις υποψήφιες πόλεις και τις μελλοντικές ΠΠΕ από τα αρχικά στάδια του προγράμματος. Με τον τρόπο αυτόν, θα βοηθήσει επίσης τις ΠΠΕ να βελτιώσουν

¹⁴ Ο προϋπολογισμός που διατίθεται για τις εργασίες αξιολόγησης είναι ανάλογος με το επίπεδο ενωσιακής χρηματοδότησης που παρέχεται απευθείας στην ΠΠΕ, το οποίο περιορίζεται στο ύψους 1,5 εκατ. ευρώ βραβείο Μελίνα Μερκούρη ανά ΠΠΕ.

¹⁵ Σύμφωνα με την απόφαση αριθ. 1622/2006/ΕΚ, η Επιτροπή οφείλει να διεξαγάγει την αξιολόγηση αμέσως μετά το σχετικό έτος.

την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για το αντίστοιχο έτος. Για να βοηθήσει τις πόλεις στην προσπάθεια αυτή, η Επιτροπή δημοσίευσε κατευθυντήριες γραμμές στον ιστότοπό της¹⁶.

Μετά από οκτώ παρόμοιες διαδικασίες ετήσιων αξιολογήσεων —κάθε φορά για διαφορετικό ζεύγος πόλεων που διετέλεσαν ΠΠΕ—, η εξωτερική μελέτη περιλαμβάνει περιορισμένο αριθμό συστάσεων, οι περισσότερες από τις οποίες είναι πολύ συγκεκριμένες και σχετίζονται με περιπτώσιολογικές διαστάσεις της συνολικής δράσης ΠΠΕ. Συγκεκριμένα, συμπληρώνουν τις πολλές συστάσεις που διατυπώθηκαν κατά τα προηγούμενα έτη και εγκρίθηκαν από την Επιτροπή, και ιδίως την ανάγκη για έγκαιρη θέσπιση θεσμικών ρυθμίσεων, για δημιουργία σταθερής και αποτελεσματικής ομάδας υλοποίησης που θα έχει ισχυρή πολιτική στήριξη, για εξασφάλιση εθνικού ενστερνισμού και συμμετοχής, για εξασφάλιση της σωστής ισορροπίας μεταξύ ελέγχου και καλλιτεχνικής ανεξαρτησίας, για διατήρηση της δέσμευσης των πολιτιστικών φορέων, για ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στο πολιτιστικό πρόγραμμα, και παράλληλα για ενεργό επιδίωξη της διευρυμένης συμμετοχής στον πολιτισμό και για σχεδιασμό του τρόπου αξιοποίησης της κληρονομιάς σε πρώιμο στάδιο¹⁷. Η Επιτροπή συμφωνεί με τη γενική σύσταση του αξιολογητή ότι η δράση ΠΠΕ πρέπει να συνεχιστεί και επισημαίνει ότι η απόφαση αριθ. 445/2014/ΕΕ προβλέπει ήδη τη συνέχιση της δράσης έως το 2033. Σε πιο συγκεκριμένο επίπεδο, ο αξιολογητής συνιστά να συγκεντρώνουν και να αναλύουν οι πόλεις μαζικά δεδομένα και επισημαίνει ότι το έντυπο υποψηφιότητας ΠΠΕ θα πρέπει να αναθεωρηθεί για να φαίνεται πώς προτίθενται οι υποψήφιες πόλεις να το κάνουν αυτό. Η Επιτροπή, μολονότι αναγνωρίζει το συμφέρον των πόλεων υποδοχής να κάνουν καλύτερη χρήση μαζικών δεδομένων, δεν μπορεί να συμπεριλάβει στο έντυπο της αίτησης κριτήρια που δεν αναφέρονται ρητά στην απόφαση που διέπει τη δράση ΠΠΕ. Ωστόσο, θα διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο τα μαζικά δεδομένα μπορούν να αντιμετωπιστούν καλύτερα στις δικές της κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης, όπως συνιστά και ο αξιολογητής.

Επιπλέον, η Επιτροπή συμμερίζεται τη σύσταση των αναδόχων ότι η επίσημη και ανεπίσημη στήριξη που παρέχεται από την ομάδα παρακολούθησης κατά τη φάση ανάπτυξης μιας ΠΠΕ είναι ζωτικής σημασίας και πρέπει να συνεχιστεί, συμπεριλαμβανομένης της πραγματοποίησης επισκέψεων στις πόλεις που έχουν ανακηρυχθεί ΠΠΕ.

Τέλος, όσον αφορά τις συστάσεις που απευθύνονται ειδικά στα όργανα της ΕΕ, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, όπως συνέστησε ο αξιολογητής, οι εκθέσεις προόδου και παρακολούθησης ήδη εξετάζουν ρητά τα θέματα που καλύπτονται από τα κριτήρια επιλογής που ορίζονται στην απόφαση αριθ. 445/2014/ΕΕ και ότι οι προτάσεις των πόλεων για παρακολούθηση και αξιολόγηση αξιολογούνται σε διάφορα χρονικά σημεία κατά τη διάρκεια των διαδικασιών επιλογής και παρακολούθησης.

¹⁶ Υπάρχουν στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/capitals-culture-city-own-guide_en.pdf

¹⁷ Βλ. συλλογή προηγούμενων συστάσεων στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/ecoc-compendium-recommendations_en.pdf.